

До: Г-ЖА СУЛТАНКА ПЕТРОВА

Заместник-министър на труда и социалната политика, Председател на Междуведомствена работна група по социална икономика

Копие до:

Дирекция „Стратегическо планиране и демографска политика“

Членовете на Междуведомствена работна група по социална икономика

ОТНОСНО: Проект на Закон за социалната икономика, предложен за обсъждане в Междуведомствената работна група по социална икономика

ОБЩА ПОЗИЦИЯ

Уважаема г-жа Петрова,
Уважаеми представители на Дирекция „Стратегическо планиране и демографска политика“
Уважаеми членове на Междуведомствената работна група,

Настоящата обща позиция представя основните коментари и предложения по представения за обсъждане проект на Закон за социалната икономика в Междуведомствената работна група по социална икономика към Министерството на труда и социалната политика. Становището е иницирано и от граждански организации - членове на Форум „Социални предприятия в България“¹ и е получило подкрепа допълнително от организации, които имат отношение към темата (съгласно приложен списък). Сред подкрепилите има организации, които са създали и управляват социални предприятия с дейност в различни сфери, както и организации, които подкрепят развитието на тази екосистема в България чрез програми за изграждане на капацитет и предоставяне на финансова помощ.

През последните години темата за социалното предприемачество придоби популярност и разпознаваемост сред институции, неправителствен сектор и бизнес като важен инструмент за справяне с обществени проблеми по устойчив начин. Като част от дебата, няколкократно бе поставен въпросът за нуждата от правна регулация на социалните предприятия и какво конкретно ще включва тя, с цел да бъде насърчено тяхното развитие. По този повод ние категорично заявяваме намерението си и готовността да участваме активно и конструктивно в дебата, като допринесем със своите знания, експертиза и опит по темата за социалното предприемачество, и да съдействаме с конкретни предложения и примери за добри практики на национално и европейско ниво при разработването на текстовете на проектозакона.

¹ [Форум „Социални предприятия в България“ \(www.socialenterprise.bg\)](http://www.socialenterprise.bg) е неформално обединение на хора и организации, работещи в сферата на социалното предприемачество. Форумът способства за обмена на информация и за формирането на политики в областта, поставя проблемите на социалните предприемачи на национално ниво.

Предложеният текст на законопроекта прави опит за дефиниране на социалните предприятия (чрез допълнителни критерии и задължение за вписване в регистър), с цел да бъде регламентиран достъпът им до специфични насърчителни инструменти (към момента те се изразяват единствено в облекчен режим за възмездно ползване на държавна и общинска собственост и то само за част от социалните предприятия). Като положителни моменти на предложения текст отчитаме следните нормативни решения:

- Не се налага създаване на отделна правна форма за социални предприятия, а се дава възможност на предприятия с различна правно-организационна структура – юридически лица с нестопанска цел, търговски дружества, кооперации - да получат статут на социални предприятия.
- Прави се опит да се обхванат разнообразни уязвими групи в дейността на социалните предприятия, което надгражда действащата в момента регулация на специализираните предприятия и кооперации на хора с увреждания (които се възприемат като социални предприятия по своята природа).

Въпреки гореизложеното следва да подчертаем, че в законопроекта има някои основни положения, с които не сме съгласни и по които излагаме своите съображения и предложения:

1. Необходимост от ясно определяне на предметния обхват и приложното поле на законопроекта, уреждащ секторна политика

Заглавието на предложението проект и разпоредбата на чл. 1 от него дават твърде широк предметен обхват на законопроекта, предвиждайки обща уредба на цял един дял от икономиката - социалната икономика, от една страна, и от друга - специална уредба на един от видовете правни субекти на социалната икономика – социалните предприятия. Считаме, че този подход не е подходящ, тъй като налага включването на много повече предложения за развитие на икономическия и социалния сектор, включително и мерки и политики, които да осигурят развитието на икономическия сектор с цел постигане на повече социални цели. Тъй като такива по същество липсват в предложението законопроект, смятаме че заглавието не очертава коректно обхвата на закона и въвежда в заблуждение. Поради тази причина предлагаме приложното поле на законопроекта да бъде стеснено и да предвижда единствено уредба на обществените отношения, свързани със социалните предприятия. Следва да отбележим също така и че посочените в чл. 2 цели на практика дублират цели, които други закони си поставят (като например Закон за социалните услуги, Закон за интеграция на хора с увреждания, Закона за администрацията и други). Това допълнително внася объркване и води до неправилно определяне на предмета на уредба. Нашите конкретни предложения са:

- Да бъде променено наименованието на законопроекта на „*Закон за социалните предприятия*“;
- Да бъде стеснен предметният обхват в чл. 1, който да урежда обществените отношения, свързани със социалното предприемачество, регистрационния режим и видовете социални предприятия като юридически лица, тяхното функциониране и взаимодействие с други публичноправни и частноправни субекти;
- Да се променят целите на закона, посочени в чл. 2, като се постави фокус върху създаването на благоприятна среда за развитие на социалните предприятия в България, както и създаване на система от насърчителни мерки и специализирани услуги с оглед стратиране и развитие на социални предприятия;
- Да отпадне разпоредбата на чл. 3 от законопроекта.

2. Въвеждане на максимално широко определение за социално предприятие и възможност за самоопределяне, като вписването в евентуален регистър да е обвързано само с получаването на предвидените в закона стимули

Ние считаме, че задължаването на всеки, който се припознава като социално предприятие за вписване в регистър под страх от санкциониране, съгласно сегашните текстове в законопроекта, е неоправдано с оглед целите на националната концепция по социална икономика за насърчаване на средата. Напротив, въвеждането на подобна мярка, според която да се „разреша“ да определиш дейността си само след изрично вписване в публичен регистър създава допълнителни административни затруднения за предприятията, не гарантира сама по себе си възможност за растеж и развитие и като краен ефект ще „намали“ броя на социалните предприятия (включително желанието на различни видове бизнес да постигат социално значими цели). Подобни условия считаме, че на практика ще действат като ограничения пред създаването на благоприятна среда за тяхната дейност. В тази връзка предлагаме с оглед целите за насърчаване на социалното предприемачество като такова да се развие широка дефиниция и да има свободна възможност за самоопределяне на дадено предприятие като „социално предприятие“ и това да не бъде обвързано с вписването в регистър и налагане на санкции. Допълнително, може да бъде предвидено вписване в регистър само за онези социални предприятия, които искат да ползват конкретни ползи, които закона ще предвиди и тогава тази допълнителна административна тежест ще бъде оправдана с оглед получаване на конкретни предимства, обезпечени с публичен ресурс.

3. Редакцията на чл. 5 ал. 3, т. 3 и 4 от законопроекта създава неяснота относно критериите, на които следва да отговаря социалното предприятие

Използването на „и/или“ в редакцията на чл. 5 ал. 3, т. 3 и 4 създава неяснота относно това дали и двата критерия следва да са налице или само единият е достатъчен, за да се определи едно предприятие като социално. Предлагаме двата критерия да се разглеждат алтернативно и съответно в текста на чл. 5, ал. 3, т. 3 да остане само „или“. По този начин освен предприятия, които осигуряват заетост на различни уязвими групи, ще имат възможността като социални да се заявят и предприятия, в чиято дейност не се включва заетост на уязвими групи, а които си поставят по-широки обществено-значими цели като например в екологията, защитата на права, образованието и други подобни. На следващо място, тази концепция предлагаме да бъде взета предвид и при дефинирането на „социална дейност“ в допълнителните разпоредби на законопроекта.

4. Преимуществената подкрепа за развитие на „големите“ социални предприятия от клас А създава условия за неравно третиране и е нелогично с оглед целите на законопроекта да насърчава създаването и развитието на социални предприятия

Съгласно предвиденото в законопроекта, преимуществен достъп до единственият съществен стимул за развитие на социалното предприемачество – възможността за получаване на възмездно право на ползване върху общинско или държавно имущество при преференциален режим, е даден на големите социални предприятия (тези които имат годишен оборот от 100 000 лева или наети на работа поне 50 човека от уязвима група). Считаме че този подход създава условия за неравно третиране вътре в сектора на социалните предприятия и за съсредоточаване на публичния ресурс във вече развити организации. От

друга страна, този подход лишава от възможност за подкрепа стартиращите предприятия и поради това не постига целта на закона – а именно да насърчи развитието на социалното предприемачество. В тази връзка, неясна е и целта на делението на социалните предприятия на клас А и клас Б – ако тя е, за да се съсредоточи публичния ресурс в онези предприятия, които работят в големи мащаби – това е в противоречие с политиката на подкрепа за развитие на малки и средни предприятия. Предвид гореизложеното, предлагаме да се премахне делението на социалните предприятия на клас А и клас Б и да се даде равен достъп на всички социални предприятия до стимулите в проектозакона.

5. Предвиждане на разнообразни форми за насърчаване развитието на благоприятна среда за създаване и растеж на социалните предприятия

В проектозакона са предвидени две форми за насърчаване – възможността за ползване на търговска марка за продуктите на социалните предприятия и възможността за възмездно ползване на общинска или държавна собственост при облекчен режим. Това не е достатъчно за развитие на благоприятна среда за създаване на социални предприятия, а освен това са приложими за вече съществуващи социални предприятия, които са развили в определена степен административния си и финансов капацитет. Считаме, че е необходимо да се предвидят и развият и форми насърчаващи етапите на старт и първите години на развитие на дейността. В тази връзка конкретните ни предложения са:

- **Предвиждане на допълнителна подкрепа за стартиране на стопанска дейност от организации, които са си поставили за цел да постигат социални цели по предприемачески начин**

Необходимо е да бъдат създадени програми, които да са насочени към конкретна финансова подкрепа при стартиране на стопанска дейност от предприятия, които се създават като социални по смисъла на проекта. Подобни програми например се изпълняват в рамките на програмите и мерките за заетост на Агенция по заетостта, но те обхващат преимуществено само две уязвими групи – хора с увреждания и безработни младежи на възраст до 29 г. възраст. Друг пример са програмите за стартиране на бизнес по Програма за развитие на селските райони, но тези програми не поставят на фокус постигането на социално въздействие от финансираните инициативи. Възможно е по логика на тези програми да се развият нови схеми, които да се приложат към стартиращи социални предприятия. Необходимо е тези програми да са гъвкави и да позволяват проследяване на развитието на дейността и въздействието ѝ за по-дълъг период от време.

- **Програми за развитие на капацитета на СП** - следва да има отделни и последователни програми и въвеждащи, надграждащи и продължаващи обучения за:
 - Подобряване на бизнес уменията;
 - Маркетинг и мениджмънт;
 - Добро финансово управление;

Тези програми следва да са лесно достъпни и адаптирани с оглед спецификите и нуждите на различните видове социални предприятия. Финансирането на подобни програми би могло да бъде планирано в рамките на приетите вече ОПРЧР и ОП „Иновации и конкурентоспособност“. Ролята на ресорните министерства би следвало да бъде в осигуряването на инфраструктурата за развитие на подобни програми и привличане на разнообразни експерти и практики от различни сфери на предприемаческата дейност, които да запълват съдържанието. Като важен партньор на ресорните институции при реализирането на подобни програми също така следва да се разпознаят и организациите, които и към момента развиват програми с подобни цели, с идеята да се постигне по-голям мащаб и ефект на вложените усилия и ресурси.

- **Програми, които субсидират за определен период заетостта на уязвимите групи** - едни от най-успешните примери, които помагат при започване на дейността са именно програмите, които насърчават финансово работодателите да вземат определени групи на работа, които в други равни условия не биха взели, заради по-тежката социална цена, която биха поели като риск (тези групи специфични проблеми, за които е нужно по-дълъг период или по-тежки условия за преодоляване).

- **Програми, които са подкрепящи за социални иновации** - развитие на социалните иновации е най-успешната форма за подкрепа на СП. За да бъде постигнат този резултат е необходимо да бъде създадена отделна програма, която да подкрепя „пилотиране“ на различни идеи, за да бъде стимулирано търсенето на най-добрите иновации. Подобни идеи могат да се генерират и пилотират, чрез подходяща програма за безвъзмездно финансиране на проекти на социални предприятия. Подобна форма на подкрепа към момента съществува за специализираните предприятия и кооперации на и за хората с увреждания, които съотнесени към критериите, посочени в проекта ще се квалифицират и като социални предприятия. Подобна форма за подкрепа следва да бъде предвидени и за всички останали видове социални предприятия;
- **Облекчаване на достъпа до средствата от оперативните програми** – един голям потенциален ресурс са средствата от структурните фондове, но за да има осигурен първоначален достъп е необходимо облекчаване на правилата за кандидатстване, осигуряване на мостово финансиране от страна на държавата (по подобие на фонд „ФЛАГ“ за общините), гъвкавост и адаптивност към конкретната дейност, и пр.
- **Предвиждане на различни стимули (например такива с данъчен характер) за финансови институции и инвеститори, с цел мотивирането им да развиват гъвкави възможности за финансиране** (като например дялово финансиране, рисково финансиране, ниско-лихвени разсрочени заеми, гарантирани от държавата (за преодоляване на разликата между лихвата при банковия кредит и това, което бизнеса може да си позволи).

Настояваме законопроектът да бъде подложен на широко обществено обсъждане, за да бъдат отчетени различните гледни точки. Настояваме също така работата по него още на етап проект да се случва в дискуссионен формат, максимално структурирано и с ясна цел. Оставаме на разположение за последваща дискусия и участие в работата по текстовете на проектозакона. За връзка с нас, моля да се свържете с Павлиета Алексиева от Български център за нестопанско право, на моб. тел.: +359 885 80 62 24 или чрез електронна поща: pavleta@bcnl.org.

10. 11.2017 г.

С уважение,

1. Българска мрежа на Глобалния договор на ООН
2. Градска библиотека - Асеновград
3. Доц. Димитър Вацов, Фондация за социални и хуманитарни изследвания
4. Имка - Габрово
5. Каритас България
6. Магнити ЕООД
7. Народно читалище "Родина-1860" и библиотека "Родина" - Стара Загора
8. Народно читалище „Съзнание-1927“, с. Долин Вадин
9. Национален алианс за работа с доброволци
10. Сдружение "Международни инициативи за сътрудничество"
11. Сдружение "Морски клуб" Приятели на морето" - Варна
12. Сдружение "Надежда" – Хасково
13. Сдружение "Писалка и перо", Пловдив
14. Сдружение „Алианс за регионални и граждански инициативи (АРГИ)“
15. Сдружение „Нов път“, с. Хайредин

16. Сдружение „Усмивка“, Бургас
17. Сдружение "Консултативен и образователен център - АНИМА"
18. Теодора Иванова, IVersa
19. Фондация „Български център за нестопанско право“
20. Фондация „Подари усмивка”- Димитровград
21. Фондация „Глобална инициатива в психиатрията-София“
22. Фондация „Заслушай се“
23. Фондация „Каузи“
24. Фондация „Конкордия България“
25. Фондация „Светът на Мария“
26. Фондация Vsause
27. Фондация" Стефан Нойков"